

جدال جهان بینی ها

علم در برابر عالم ماورائی

نویسندگان:

دیساک چوپرا و لئونارد ملودینو

مرتضی درمیان

چوپرا، دیپک، Chopra, Deepak، جدال جهان‌بینی‌ها: علم در برابر عالم ماورائی / نویسندگان
دیپاک چوپرا و لئونارد ملودینو. تهران، کویر ۱۳۹۵.

ISBN: 978-964-214-114-2

فیبا. نمایه. ۳۹۲ ص. مصور:

War of the worldviews vs. spirituality c2011

عنوان اصلی:

علم در برابر عالم ماورائی. علم و دین. ملودینو. لئونارد، ۱۹۵۴ م. Mlodinow, Leonard.

۲ گرجیان، مرتضی، ۱۳۴۹، مترجم.

۲۰۱/۶۵

ج ۹/۳/۲۴۰ BL

شماره ثبت اسامی: ۳۹۷۶۲۷۷

این اثر ترجمه‌ای است از:

**War of the Worldviews:
Science vs. Spirituality**
Deepak Chopra and Leonard Mlodinow

جدال جهان‌بینی‌ها

علم در برابر عالم ماورائی

دیباک چوپرا، لئونارد ملودینو

مترجم: مرتضی گرجیان

بازخوانی و ویرایش: سعید غلامی نتاج امیری

• طراح جلد: سعید زاشکانی • حروفنگار و صفحه‌آرا: انتشارات کویر، نسرين قدرتی

• لیتوگرافی و چاپ: غزال • صحافی: کیمیا • شمارگان: ۸۰۰ • چاپ اول: ۱۳۹۵

• شابک: 978-964-214-114-2 • ISBN: 978-964-214-114-2 • قیمت: ۲۷۰۰۰ تومان

Email: kavirbook@gmail.com

• نشانی: تهران، کریم‌خان زند، ابتدای قائم‌مقام فراهانی، کوی یکم، شماره ۲۰، ساختمان کویر

• کد پستی: ۱۵۸۵۹۱۴۹۱۳ • تلفن: ۸۸۳۰۱۹۹۲ - ۹ و ۸۸۳۴۲۶۹۸ • نمابر: ۸۸۳۴۲۶۹۷

• تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن کلاً و جزئاً،

به هر صورت (چاپ، فتوکپی، صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی)

بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است.

در تحسین «جدال جهان‌بینی‌ها»

«نیاست به جهان‌بینی هستیم که بر مبنای علم باشد و گوهر ذات انسان و صحت مقامات ادراک حیر علی او را انکار نکند. اگر ما بتوانیم در جوامع بشری پیوندی بین تحول علم و عالم ماورائی (ارزش‌های انسانی اصیل، غنی، سالم و بی‌خطر انسان‌ها) برقرار کنیم، آنگاه روش‌های متفاوت علم و عالم ماورائی برای بهبود و تکامل بشریت به یاری هم خواهند شتافت. این کتاب به مسیر چنین تلاش مشترکی اشاره دارد.»

- His Holiness the Dalai Lama

«ما فیزیک‌دانان به مشاهده جهان فیزیکی و نظریه‌های ریاضی که آن‌ها را توضیح می‌دهند، علاقه‌مند هستیم. سایرین در پی روشن‌گری از طریق تمرکز بر روی تجربه ذهنی هستند. در این کتاب این دو دیدگاه رو در روی هم قرار می‌گیرند، اغلب در تضاد هستند، گاه‌گاهی به توافق می‌رسند و همواره هر دو الهام‌بخش و سرگرم‌کننده باقی می‌مانند.»

- Jay Marzke, Executive Director, Laser Interferometer Gravitational-wave Observatory (LIGO) Laboratory, Caltech

«اغلب نزاع‌ها در زندگی به تفاوت در جهان‌بینی، به‌ویژه به تفاوت در جهان‌بینی‌های علمی و دینی برمی‌گردد. جدال جهان‌بینی‌ها بهترین کتابی است که در رابطه با این موضوع حیاتی، خواننده‌ام، الحق که دیپاک چوپرا و لئونارد ملودینو در این کتاب حق منازعه را به‌جا آورده‌اند و آنگونه به این موضوع پرداخته‌اند که

شما نمی توانید خواندن کتاب را متوقف کنید. این کتاب فصل تازه ای در جدال بین علم و دین گشوده است.

- Michael Shermer, publisher of Skeptic magazine, monthly columnist Scientific American, adjunct professor Claremont Graduate University and Chapman University, and author of Why Darwin Matters and The Believing Brain

روشنی نو در نبرد کهن بین علم و دین. هر دو نویسنده بهترین ها را برای بحث می خواهند. این اشتیاق آن ها حتی وقتی که کاملاً با هم مخالف اند، آشکار است. ارزش این کتاب، با گذشت زمان، بیشتر خواهد شد.

- Menas Kafatos, Ph.D., Fletcher Jones Endowed Professor in Computational Physics, Dean, Schmid College of Science, Vice Chancellor for Special Projects, Chapman University

«مکانیک کوانتوم، واقعیت را به تنیدگی ذرات را نشان می دهد. واقعیت جهان امروز این است که همه حرات ما از هم تنیده است. گفتگوی بین این دو نویسنده فوق العاده، به شکل منبعی از ترس، است. خدمت همه ما قرار دارد.»

- James R. Doty, M.D., Professor of Neurosurgery, Founder & Director, Center for Compassion and Altruism Research and Education (CCARE), Stanford Institute of Neuro-innovation and Translational Neuroscience, Stanford University School of Medicine

«متخصص فیزیک نجومی سر جیمز جین نوشت، «ما این هستی بیشتر شبیه یک اندیشه بزرگ به نظر می رسد تا یک ماشین بزرگ». این عنوان اساس ایده چوپرا را شکل می دهد: یک هوشیاری و خودآگاهی عظیم — که ما در آن سهم هستیم — مبنای جهان هستی و واقعیت است. از دیدگاه ملودینو شیر قابل تصور است که هوشیاری و خودآگاهی چیزی بیش از فعالیت شیمیایی مغز باشد و مطمئناً هیچ چیزی سزاوار خلق جهان هستی نیست. این کتاب نزاع مهیج و ماهرانه ای را در مورد مهم ترین پرسش انسان ارائه می دهد: آیا ما به طور ساده ماشین هایی زیستی هستیم که سرنوشت ما فراموشی و مرگ است یا موجوداتی فناپذیر هستیم که موقتاً جسم فیزیکی را تجربه می کنیم؟»

- Bernard Haisch, astrophysicist

«دیپاک چوپرا و لئونارد ملودینو به شکل متقاعدکننده‌ای درباره جهان‌بینی خاص خود بحث می‌کنند. با خواندن این کتاب به این نتیجه رسیده‌ام که این دو نفر باید اعلام آتش‌بس کنند، چرا که علم و عالم ماورائی دو روی یک سکه کوانتومی هستند.»

- Stuart Hameroff MD, Professor, Anesthesiology and Psychology, Director, Center for Consciousness Studies, The University of Arizona, Tucson, Arizona

«بالاخره باب گفتگو درباره حقیقت جوهر بیکران علم، که باید در بر گیرنده همه پدیده‌ها از جمله عالم ماورائی باشد، گشوده شد. تبریک به چوپرا و ملودینو برای دستیابی به این موفقیت.»

- Amit Goswami, quantum physicist and author of Self-Aware Universe and How Quantum Activism Can Save Civilization

«آیا هوشیار و خردگامی جنبه‌ای از طبیعت است که در گذشته، به شکل ظهور موجودات زنده سابقه نداشته است، یا آیا این ویژگی طبیعت است که همواره تنها در برخی از اشکال خود ظاهر شده است؟ این پرسش در این کتاب مهیج، آموزنده و سرگرم‌کننده که به وسیله ملودینو نوشته شده، مورد بحث قرار گرفته است. چوپرا به نفع نافذ بودن هوشیار و خردگامی بحث می‌کند درحالی‌که ملودینو برعکس در غیاب وجود شواهد علمی کافی، به نفع ظهور همه چیز از شکل محض فیزیکی، استدلال می‌کند. این کتاب، کتاب خوبی برای خواندن است، به خصوص اگر شما از پیش، دارای ایده مشخص در خصوص این موضوع هستید.»

- Dr. Henry P. Stapp, Physicist, Lawrence Berkeley National Laboratory, University of California, Berkeley, and author of Mind, Matter and Quantum Mechanics and Mindful Universe: Quantum Mechanics and the Participating Observer

«دیپاک چوپرا و لئونارد ملودینو دروازه بحث به سوی فیزیک بنیادین روح را گشوده‌اند.»

- Juliana (Brooks) Mortenson, MD, Founder, General Resonance

«میزان تغییر و پیچیدگی در زمانه‌ای که ما در آن زندگی می‌کنیم بی‌سابقه است. در گذشته هرگز جهان‌بینی‌ها، نظام‌های فکری اعتقادی و روش‌های تعامل با واقعیت، تا این حد همگرا نبوده‌اند. پیامدهای بسیاری بر چنین لحظه‌ای از برخورد، مترتب است. از یک سو، هنگامی که مردم موفق به درک دیدگاه‌های دیگران نمی‌شوند، کشمکش و ناشکیبایی به وجود می‌آید. از سوی دیگر، این وضعیت می‌تواند منجر به ظهور روش‌های همزیستی خلاقانه جدید و با ثبات‌تر، در جهان تک‌تکه و متفاوت ما شود. در واقع این موضوع، وعده چنین کتاب اندیشمندانه‌ای است. همان‌که رپرا و ملودینو، دو استاد در زمینه‌های مربوطه، گرد هم آمدند تا چالش‌های «دوم عالم و عالم ماورائی را بررسی کنند، آن‌ها کتاب راهنمای ضروری برای شکل دادن به آینده مشترک بشریت را نیز عرضه کرده‌اند.»

- Marilyn Schlitz, Ph.D., President and CEO, Institute of Noetic Sciences

«در این آخرین کارزار جدال دیرین جهان‌بینی‌ها، ما شاهد دفاع پرشور هر دو جهان‌بینی علم و عالم ماورائی، هستیم. هر دو نویسنده در حوزه خود استاد هستند و منازعه آن‌ها کاملاً آشکار می‌سازد که بارز به این زودی‌ها حل و فصل نخواهد شد. خواندن این کتاب گرچه ممکن است به فشار آورد، اما تجربه‌ای جالب و به‌یقین ارزنده است.»

- Dean Radin, Ph.D., Co-Editor-in-Chief, Explore: The Journal of Science and Healing, Adjunct Professor, Department of Psychology, Sonoma State University; Senior Scientist, Institute of Noetic Sciences

«چوپرا و ملودینو در جدال جهان‌بینی‌ها ثابت می‌کنند که می‌تواند به درستی از دیدگاه‌های‌شان دفاع کنند. با این‌که آن‌ها در بسیاری از موضوعات با هم اختلاف‌نظر دارند، موضوعات مورد اختلاف را به یکدیگر یادآور می‌شوند، یادآوری موضوعات مورد اختلاف، این نوید را می‌دهد که شکاف بین علم و عالم ماورائی می‌تواند کاهش یابد.»

- Jim B. Tucker, M.D., Division of Perceptual Studies, Department of Psychiatry and Neurobehavioral Sciences, University of Virginia Health System

«چالشی بین روشی که راجع به قوانین فیزیک می‌اندیشیم و تجربه ذهنی شخصی ما، وجود دارد. چوپرا و ملودینو درباره هر دو دیدگاه می‌اندیشند و در مباحثه‌ای داغ و هیجان‌انگیز، خواننده را برای مشاهده جهان هستی با ژرفای جدید، توانمند می‌سازند. جدال جهان‌بینی‌ها انتخاب‌های روشنی برای زمانه به‌سرعت در حال تغییر ما، ارائه می‌دهد.»

- Jaff Tollaksen, Director, Center for Quantum Studies, Head of Physics Faculty, Schmid College of Science, Chapman University

«لئونارد ملودینو به‌عنوان یک دانشمند و ریاضی‌دان برجسته، بر این باور است که فیزیک می‌تواند آفرینش جهان هستی را از طریق قوانین طبیعت و بدون دخالت دادن خداوند، توضیح دهد. برای دیپاک حقیقت در هوشیاری و خودآگاهی نهفته است. زمان آن فرا رسیده است که بشریت ذهن خود را به‌سوی همه سطوح واقعیت بگشاید.»

- Lothar Schäfer, Distinguished Professor of Chemistry and Biochemistry, University of Arkansas

«به‌راستی دیپاک چوپرا با توضیح این که چرا تمامی جنبه‌های میدان کوانتومی به یک کیهان زنده و پویا اشاره دارد، کار فوق‌العاده‌ای انجام داده است. این کتاب، یک کتاب جالب و مهیج است که برای مدت‌های طولانی خواننده و درباره آن صحبت خواهد شد.»

- Hans Peter Duerr, Director Emeritus, Max-Planck-Institute for Physics and Astrophysics

«جدال جهان‌بینی‌ها مناظره‌ای جالب و مشروحی را با نبرد بر روی چگونگی برخورد مکرر رویکردهای ماورائی و علمی برای درک واقعیت، ارائه می‌دهد. دیپاک چوپرای پزشک و لئونارد ملودینوی فیزیک‌دان، یک «سوء غن» از اندیشه‌ها و مقدمات ساده و قابل درک را برای عناوین مختلف، از مابیت ذهن و هوشیاری و خودآگاهی گرفته تا خداوند و مغز، فراهم کرده‌اند. کاوش در اختلافات مفهومی و چالش‌های مهیج این گفتگوی مهم و داغ و هیجان‌انگیز بین رهبران این دو زمینه، الهام‌بخش است تا نقش و نگار خودمان را بیابیم و دیدگاه

چالش انگیز و مشقت بار رسیدن به واقعیت از طریق رویکرد تجربی را با سفری مهم برای معنی بخشیدن به حیات و ارتباط درونی در زندگی روزانه، درآمیزم.

- Daniel j. Siegel, M.D., author of *Mindsight: The New Science of Personal Transformation*, Clinical Professor, UCLA School of Medicine, Exclusive Director, Mindsight Institute

«آفرین، این کتاب لذت بخش مهیای آن است تا به عنوان معیاری طلایی شناخته شود. تمامی کتاب های دیگر در حوزه علم/عالم ماورائی به وسیله آن سنجیده خواهند شد. باشهامت، باطراوت، شفاف و روشن گر، این کتاب متفکرانه در جستجوی گشودن معماهای وجود ما است. آیا هدفی برای جهان هستی وجود دارد؟ نقش میثاق ما در کیهان چیست؟ این کتاب برای مطرح کردن برخی از عمیق ترین و ژرفا ترین پرسش ها شهامت به خرج داده و برخی پاسخ های مهیج و شگفت انگیز را عرضه می کند»

- Michio Kaku Prof. of Theoretical Physics, City Univ. of NY. Author of the New York Times best sellers *Physics of the Future*, and *Physics of the Impossible*

«علم به سرعت در حال پیشرفت است و برای پی بردن به ماهیت هوشیاری و خودآگاهی و منشأ همه چیزها مهیا می شود. - لامروئی که سابقاً در محدوده معنویت مقدس شرقی قرار داشته است. وقتی علم به خاکریز عالم ماورائی می رسد، نتیجه غیرقابل اجتناب، برخوردی ناخواسته است.»

- Kip S. Thorne, the Feynman Professor of Physics, Emeritus, Caltech, and author of *Black Holes and Time Warps: Einstein's Outrageous Legacy*

«دو چهره برجسته زمان ما، در کارزار مغز، کیهان و تکامل، آگاهانه مبارزه می کنند. این یک بازی بُرد بُرد برای هر دو نویسنده و همه خوانندگان کتاب است.»

- Rudolph Tanzi, Ph.D., the Joseph P. and Rose F. Kennedy, Professor of Neurology, Harvard Medical School

«خواه از عالم ماورائی حمایت کنید خواه از علم، در این مقالات نافذ و روشن گر، مهمات کافی خواهید یافت که در منازعه بعدی در مورد دو روش متضاد مشاهده جهان هستی، به کارتان آید. و این که شما در می یابید که طرف مقابل نیز

چند نکته برای گفتن در اختیار دارد. این کتاب سفرنامه‌ای مهیج و محرک اندیشه از طریق برخی از ژرف‌ترین پرسش‌ها در مورد هستی، است.»

- Sharon Begley, author of *Change Your Mind, Train Your Brain* and science writer, *Newsweek*

«یک همکاری قابل توجه در تاریخ ایده‌ها، بسیار خواندنی، بدون توجه به این که شما به کدام ایده تعلق خاطر دارید.»

- V.S. Ramachandran, Distinguished Professor and Director of the Center for Brain and Cognition, University of California, San Diego and author of *The Tell Tale Brain*

«بسیار جذاب و متنوع بین یک فیزیک‌دان باهوش و یک مدافع عالم ماورائی شرقی که استعاره‌ها، شاعرانه‌اش درباره علم دلنشین است.»

- Christof Koch, Chief Scientific Officer, Allen Institute for Brain Science, Seattle, Lois and Victor Troendle Professor of Cognitive and Behavioral Biology, California Institute of Technology, and author of *Confessions of a Romantic Reductionist*.

«یکی از غنی‌ترین، مهم‌ترین و قابل توجه‌ترین کتاب‌هایی که در خصوص رابطه بین علم و عالم ماورائی در جهان امروز نوشته شده است.»

- Ken Wilber, author of *The Integral Vision*

فهرست

۱۷	مقدمه مترجم
۱۹	پیش گفتار
۲۳	قسمت اول: جدال
۲۵	۱. چشم اندازها
۲۵	چشم انداز ماورائی (دیپاک)
۳۵	چشم انداز علمی (لئونارد)
۴۵	قسمت دوم: کیهان
۴۷	۲. جهان هستی چگونه به وجود آمده است؟
۴۷	لئونارد
۵۸	دیپاک
۶۹	۳. آیا جهان هستی هوشیار و خود آگاه است؟
۶۹	دیپاک
۷۸	لئونارد

۴. آیا جهان هستی در حال تکامل است؟ ۸۵
- دیپاک ۸۵
- لئونارد ۹۱
۵. ماهیت زمان چیست؟ ۹۹
- لئونارد ۹۹
- دیپاک ۱۰۶
۶. آیا جهان هستی زنده است؟ ۱۱۳
- دیپاک ۱۱۳
- لئونارد ۱۲۰
- قسمت سوم: حیات ۱۲۹
۷. حیات چیست؟ ۱۳۱
- لئونارد ۱۳۱
- دیپاک ۱۴۰
۸. آیا جهان هستی دارای طرحی است؟ ۱۴۹
- لئونارد ۱۴۹
- دیپاک ۱۶۰
۹. چه چیز ما را به یک انسان بدل می‌کند؟ ۱۶۵
- دیپاک ۱۶۵
- لئونارد ۱۷۱
۱۰. ژن‌ها چگونه کار می‌کنند؟ ۱۸۱
- لئونارد ۱۸۱
- دیپاک ۱۹۱
۱۱. آیا داروین اشتباه کرده است؟ ۱۹۹

دبپاک ۱۹۹

لئونارد ۲۱۱

قسمت چہارم: ذہن و مغز ۲۲۳

۱۲. ارتباط بین ذہن و مغز چیست؟ ۲۲۵

لئونارد ۲۲۵

دبپاک ۲۳۵

۱۳. آیا مغز رفتار را دیکته می کند؟ ۲۴۳

دبپاک ۲۴۳

لئونارد ۲۵۴

۱۴. آیا مغز شبیه یک کامپیوتر است؟ ۲۶۳

لئونارد ۲۶۳

دبپاک ۲۷۶

۱۵. آیا جهان از طریق ما می ندیشد؟ ۲۸۹

دبپاک ۲۸۹

لئونارد ۲۹۷

قسمت پنجم: خداوند ۳۰۷

۱۶. آیا خداوند یک توهم است؟ ۳۰۹

دبپاک ۳۰۹

لئونارد ۳۱۷

۱۷. آینده باور چیست؟ ۳۲۵

دبپاک ۳۲۵

لئونارد ۳۳۵

۳۴۷ ۱۸. آیا یک واقعیت بنیادین وجود دارد؟

۳۴۷ لئونارد

۳۵۷ دیپاک

۳۶۷ سخن آخر

۳۶۹ لئونارد

۳۷۷ دیپاک

۳۸۳ تشکر قدر دانی

۳۸۵ درباره نویسنده

۳۸۷ نمایه

مقدمه مترجم

استیون هاوکینگ و لئونارد ملودینو در کتاب طرح باشکوه (The Grand Design) از جهان مادی صرفاً مادی که می‌تواند خود به خود از هیچ (هیچ به معنای علمی یعنی نه راه، نه تابشی، نه حتی فضایی و زمانی، و نه هیچ چیز دیگر)، بدون نیاز به دخالت دست نامحسوس برنخیزد، حمایت کرده‌اند. شکی نیست که نظریه آن‌ها بر اساس آخرین دستاوردهای علم فیزیک ارائه شده است. آن‌ها همچنین گامی فراتر رفته و پایان مباحث و مناقشات فلسفی را برای موضوعاتی که علم قادر به حل و فصل آن است، اعلام کرده‌اند. از نظر آن‌ها فلسفه به دوران بازنشستگی خود رسیده و سنگ‌هایش یکی پس از دیگری توسط علم فتح شده است. در رویکرد آن‌ها همه پدیده‌ها فیزیکی و مفاهیمی از قبیل «معنا»، «زمانی»، و «هوشیاری و خودآگاهی ما انسان‌ها، در جهان مادی شکل گرفته و بیان کشف آن‌ها نیازی به حوزه‌ای ماورائی وجود ندارد.

اما دیپاک چوپرا بر این باور است که حتی تصور این که «روش علمی حاضر، قادر به توضیح هوشیاری و خودآگاهی باشد بعید به نظر می‌رسد. ناهیمی چون عشق و معنای زندگی ریشه در مغز انسان ندارند که بتوان آن‌ها را از طریق روش علمی و شناخت مغز توضیح داد. آن‌ها برخاسته از ذهن هستند و در جهان این ذهن غیرمادی است که به مغز فیزیکی فرمان می‌دهد، و از آن‌جا که ذهن هر چه به فیزیکی ندارد، پس روش علمی حاضر هرگز قادر به حل مسئله هوشیاری و خودآگاهی و معنای زندگی نخواهد بود.

از دیدگاه دیپاک چوپرا یک هوشیاری و خودآگاهی بزرگ و با عظمت — که ما در آن سهیم هستیم — مبنای جهان هستی و واقعیت است. از دیدگاه لئونارد

ملودینو، غیرقابل تصور است که هوشیاری و خودآگاهی چیزی بیش از فعالیت‌های شیمیایی مغز باشد و مطمئناً هیچ چیزی سزاوار خلق جهان هستی نیست. از نظر او، این مغز فیزیکی است که خالق ذهن است.

پس از ترجمه کتاب طرح باشکوه (The Grand Design)، که شامل نقد آقای چارلز داروین بود، آگاهی یافتیم که لئونارد ملودینو و دیپاک چوپرا با انتشار کتاب جداگانه، موضوع مهم چگونگی به وجود آمدن جهان هستی، حیات، ذهن و مغز، و واقعیت را در ۱۸ عنوان مختلف مورد بررسی قرار داده‌اند. از این رو تصمیم گرفتم این کتاب را ترجمه کرده و در اختیار علاقه‌مندان قرار دهم. این کتاب جدال جهان‌بینی‌ها هم در رابر عالم ماورائی نام دارد، و الحق کتابی خواندنی برای علاقه‌مندان است. جدال جهان‌بینی‌ها مورد تحسین برخی از بزرگترین صاحب‌نظران حوزه علم و دین قرار گرفته است که در ابتدای کتاب به بعضی از آنها اشاره شده است.

در این کتاب نزاع مهیج و ماهرانی در مورد مهم‌ترین پرسش انسان ارائه شده است: آیا ما به‌طور ساده ماشین‌هایی زیست هستیم که سرنوشت ما فراموشی و مرگ است یا موجوداتی فناناپذیریم که موجود ما را تجربه می‌کنیم؟ مثل همیشه مايلم از دوست و حامی خودم جناب آقای سعید غلامی نتاج امیری که زحمت بازخوانی و ویرایش ترجمه کتاب را برعهده داشتند و همچنین سرکار خانم طاهره بهمن‌پور، به‌خاطر نگاه هوشمندانه به نسخه ترجمه شده تشکر کنم. هیچ‌چیز جای یک ناشر خوب را نمی‌گیرد، از این جهت بر خود واجب می‌دانم که از مدیریت محترم انتشارات کویر جناب آقای محمدجواد مظفر و تیم ناشر به‌ویژه مدیر تولید انتشارات، سرکار خانم نسرین قدرتی صمیمانه سپاسگزاری نمایم.

«مرتضی گرجیان»^۱

۱. خوانندگان محترم می‌توانند نظرات و پیشنهادات خود را در مورد کتاب به آدرس ایمیل

mortezagorjian70@gmail.com ارسال نمایند.

پیش گفتار

هیچ چیز اسرارآمیزتر از جهان بینی انسان ها نیست. هر یک از ما جهان بینی خاصی داریم و بر این باوریم که جهان بینی ما مبتنی بر واقعیت است. بومی های جنوب غربی آمریکا صدها مایل را برای شکار بوفالو سفر می کردند اما هرگز از رودخانه های اطراف شان ماهی صید نمی کردند. در واقع، در جهان بینی آنها، این مسئله که ارواح نیکان مرده شان ماهی است، امری مسلم و واقعی بود. در عهد عتیق، این مسئله که قربانی کردن جانوران باعث آروشاندن خشم خداوند می شود، امری مسلم و واقعی به شمار می آمد؛ مردم عیسی در برابر این باور بودند که می توان به وسیله امعاء و احشاء جوجهی یک مرغ، این را بهش گویی کرد. در جهان بینی یونانیان باستان این مسئله که یک شخص با اخلاق و رنج زگار می تواند بردگانی در اختیار داشته باشد، امری مسلم و واقعی بود. عاوه بر این، در جهان بینی آنان خدایان بسیاری از خدای عشق و زیبایی گرفته تا خدای جنگ، خدای مردگان، خدای شکار، خدای برداشت محصول و خدای دریا وجود داشت.

حال اگر دو جهان بینی مختلف با هم برخورد کنند، چه اتفاقی می افتد؟ در سال ۳۹۹ پیش از میلاد سه شهروند آتنی، سقراط را به خاطر امتناع از پذیرفتن خدایان سنتی و معرفی الهه های جدید به جای آنها، متهم کردند (سقراط همچنین متهم شد

که جوانان آن‌ها را به فساد کشیده است). تاوان برخورد این جهان‌بینی‌ها با خدایان، مرگ بود. درخلال محاکمه، سقراط برای نجات از حکم قطعی گناه‌کار بودن، از ادعای خود دست برداشت. بنا به گفته افلاطون او گفت: «تا وقتی که نفس می‌کشم و توانایی اندیشیدن دارم، هرگز پرداختن به فلسفه را متوقف نخواهم کرد.» متأسفانه در جهان امروز نیز، در بسیاری از موارد، برخورد جهان‌بینی‌ها با خشونت مرگ همراه است.

این کتاب آنکه نزاعی درکار باشد، به برخورد دو نوع جهان‌بینی می‌پردازد. نقطه شروع این مجله، یک مناظره تلویزیونی بود. ملاقات دو فرد ناشناس در یک برنامه مناظره تلویزیونی درباره «آینده خداوند»^۱ که در تالار سخنرانی انستیتو تکنولوژی کالفرنیا با حضور بسیاری از دانشمندان و دانشجویان و همچنین عده زیادی از مردم ازجمله طرفداران دیپاک، برگزار می‌شد. هر یک از آن‌ها عقاید شخصی خود را با خود به همراه آوردند — بدون شک برخی از این عقاید، مذهبی بودند — اما هر یک از آن جهان‌بینی خود را داشتند، که در سطحی بسیار ژرف‌تر از باورها عمل می‌کند.

در مناظره گلیک (انستیتو تکنولوژی کالفرنیا) یکی در خدمت جهان‌بینی‌ای بود که عموماً به جهان‌بینی ماورائی معروف است. در وقت که موضوع ایده‌های علم فیزیک در خلال پرسش و پاسخ مطرح شد، دیپاک پرسید: «آیا فیزیک‌دانی در تالار هست؟» با این‌که لئونارد ملودینو در بین حضار حضور داشت، ولی نه از لئونارد و نه از هیچ‌کس دیگر پاسخی شنیده نشد. اما پس از مناظره، دیپاک پرسید: «لئونارد را به‌عنوان یک فیزیک‌دان می‌شناخت او را از میان حاضرین به‌کناری کشید تا از دیپاک سوالی بپرسد. به‌جای آن سوال، لئونارد به دیپاک پیشنهاد داد تا به او فیزیک کوانتوم بیاموزد. دیپاک با خنده و تحسین پذیرفت و وقتی که ما دو نفر شروع به برقراری ارتباط کردیم، فهمیدیم که به‌لحاظ جهان‌بینی کاملاً متفاوت هستیم. لذا با درک عمق تضادها در افکارمان، تصمیم گرفتیم که آن را به‌صورت یک کتاب درآورده و منتشر کنیم.

علم، بشریت را به سمت مسیری سوق می‌دهد که در آن مسیر به جای احساسات و جهت‌گیری‌های احساسی، از «خرد» و «مشاهده» به عنوان ابزار کشف حقیقت اشیاء، برای گره‌گشایی از رازهای طبیعت، مهار نیروهای طبیعی و توسعه فناوری‌های نو، استفاده می‌شود. عالم ماورائی به حوزه‌ای نامرئی اشاره دارد که ماورائی است و به وسیله خودِ اشخاص کشف می‌شود. علم جهان را آن‌گونه که در معرض حواس پنج‌گانه و مغز قرار دارد، بررسی می‌کند درحالی‌که عالم ماورائی جهان را هدف‌مند و مملو از معنی در نظر می‌گیرد. از نظر دیپاک، بزرگترین چالش برای علم، «اورائی ارائه چیزی است که علم نمی‌تواند آن را فراهم کند — به خصوص پاسخ‌هایی که مربوط به حوزه هوشیاری و خودآگاهی است.

کدام جهان؟ درست است؟ آیا علم توضیحی برای جهان هستی در اختیار دارد یا تعلیمات باطنی، نظیر اندیشه و مراقبه^۱ گره‌گشای معماهایی است که فراتر از جهان‌بینی علم است؟ برای پی‌بردن به این مسئله، کتاب پیش‌رو برخورد جهان‌بینی‌ها را در سه سطح: بینشی یا جهان فیزیکی، حیات و مغز انسان، مورد بررسی قرار می‌دهد. در پایان نیز، رمز و راز نهایی، یعنی خداوند خواهد پرداخت.

این کتاب در فصل «گیتی» درباره این که جهان هستی از کجا آمده، ماهیت آن چیست و به کجا می‌رود، بحث خواهد کرد. در فصل «حیات» درباره تکامل تدریجی، ژنتیک و منشاء حیات مناظره می‌شود. فصل «ذهن و مغز» به عصب‌شناسی اشاره داشته و به تمامی موضوعات مربوط به ذهن و جسم می‌پردازد و فصل «خداوند» نه تنها به اقتداری الهی بلکه در مفهومی وسیع‌تر، حضوری الهی در جهان ما اشاره دارد.

این کتاب در مجموع شامل هیجده عنوان با مقالاتی از هر دو نویسنده است. هر یک از ما حکایت را از نگاه خود گفته است، در هر عنوان، نفر دومی که اظهار نظر می‌کند، متن نفر اول را در اختیار داشته و از این رو برای رد ادعای حریف؛

احساس آزادی عمل بیشتری می‌کند. از آن‌جایی که در مناظره، میل به رد ادعای حریف متقاعدکننده مخاطبان است، سعی کردیم که تا جای ممکن درباره این‌که چه کسی در بحث برتری یافته، منصف باشیم.

هر یک از ما عمیقاً به جهان‌بینی‌ای که ارائه می‌دهد، معتقد است. برای روشن شدن حقیقت، به‌تندی اما محترمانه در مورد عقایدمان نوشته‌ایم. هیچ‌کس نمی‌تواند بی‌سادگی و بی‌اعتنا از کنار پرسش مهم چگونگی درک جهان هستی، بگذرد. شایسته‌ترین کار برای نویسندگان و خوانندگان، رفتن به‌میان این کارزار است. به‌راستی چه چیزی می‌تواند از درک جهان هستی مهم‌تر باشد؟

دیپاک چوپرا
لئونارد ملودینو